

Marijeta Jurković, mag.
ing. agr.¹

Mario Jurković, mag.
ing. agr.²

Ivan Rupčić,
mag. oec.³

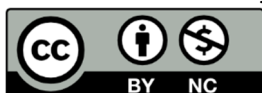
prof. dr. sc.

Stanislav Nakić⁴

Znanstveni rad
Pregledni znanstveni rad

Scientific Paper
Subject Review

UDK/UDC: 663.2:338.43(497.5-3)

VINARI KROZ VINSKU OMOTNICU I SAMOFINANCIRANJE ULAGANJA U VINARIJE U ISTOČNOJ HRVATSKOJ

Sažetak:

U radu se analizira utjecaj financijskih potpora iz Vinske omotnice Europske unije i modela samofinanciranja na razvoj vinarija u istočnoj Hrvatskoj. Program vinske omotnice predstavlja ključni instrument europske poljoprivredne politike usmjeren na modernizaciju vinogradarstva, povećanje konkurentnosti i poticanje izvoza vina. U kontekstu Republike Hrvatske, osobito regije Slavonije i Baranje, program ima izniman značaj jer omogućuje ulaganja u tehnologiju, marketing i održivu proizvodnju.

Cilj rada je analizirati provedbu mjera vinske omotnice i načine samofinanciranja ulaganja, uz procjenu učinkovitosti postojećih modela potpora. Metodološki, rad se temelji na deskriptivno-komparativnoj analizi podataka Ministarstva poljoprivrede, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) te studijama slučaja vinarija iz istočne Hrvatske.

Rezultati pokazuju da su potpore iz vinske omotnice znatno pridonijele modernizaciji i rastu izvoza, ali i da i dalje postoje ograničenja vezana uz administrativne procedure i dostupnost vlastitih izvora kapitala. Rad predlaže smjernice za unapređenje financiranja vinarija, uključujući jaču regionalnu suradnju, diversifikaciju izvora sredstava i integraciju marketinga u razvojne politike sektora.

Ključne riječi: vinska omotnica, vinogradarstvo, vinarstvo, investicije, samofinanciranje, Istočna Hrvatska, ruralni razvoj.

WINERIES THROUGH THE WINE ENVELOPE AND SELF-FINANCING OF INVESTMENTS IN EASTERN CROATIA

Abstract:

The paper analyzes the impact of financial support from the European Union's Wine Envelope and self-financing models on the development of wineries in eastern Croatia. The Wine Envelope program represents a key instrument of European agricultural policy aimed at modernizing viticulture, increasing competitiveness, and promoting wine exports. In the context of the Republic of Croatia, particularly the regions of Slavonia and Baranja, the program is of exceptional importance as it enables investments in technology, marketing, and sustainable production.

The aim of the paper is to analyze the implementation of the Wine Envelope measures and methods of self-financing investments, along with an assessment of the effectiveness of existing support models. Methodologically, the paper is based on a descriptive-comparative analysis of data from the Ministry of Agriculture, the Agency for Payments in Agriculture, Fisheries and Rural Development (APPRRR), and case studies of wineries from eastern Croatia.

The results show that support from the Wine Envelope has significantly contributed to modernization and export growth, but that limitations still exist related to administrative procedures and the availability of own capital sources. The paper proposes guidelines for improving winery financing, including stronger regional cooperation, diversification of funding sources, and integration of marketing into sector development policies.

Keywords: Wine Envelope, viticulture, winemaking, investments, self-financing, Eastern Croatia, rural development

¹ Agrotehnološki centar d.o.o. Zagrade 7., Cerna, marijetajurkovic93@gmail.com

² Projekt consulting obrt, Čakovečka 174., Vukovar, mariojurkovic91@gmail.com

³ Vupik plus d.o.o., Sajmište 113C, Vukovar, ivan.rupcic@vupik.hr

⁴ Gornji Uzarići b.b., Široki Brijeg, miconakic@gmail.com

UVOD

Vinogradarstvo i vinarstvo predstavljaju tradicionalno značajan dio gospodarske i kulturne baštine Republike Hrvatske. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, vinogradarstvo obuhvaća više od 20 tisuća hektara vinograda, dok sektor zapošljava tisuće proizvođača i izvoznika vina (DZS, 2024). Regija istočne Hrvatske — obuhvaćajući Slavoniju, Baranju i Srijem — posjeduje najveće vinorodne površine te se ističe proizvodnjom vina zaštićenih oznaka izvornosti, poput graševine, frankovke i pinota.

S pristupanjem Europskoj uniji 2013. godine, hrvatskim vinarima otvoreni su novi izvori financiranja putem *Nacionalnog programa pomoći sektoru vina* — tzv. vinske omotnice. Program se financira iz Europskog fonda za jamstva u poljoprivredi (EAGF) i omogućuje ulaganja u modernizaciju proizvodnje, marketing i obnovu vinograda.

U razdoblju 2018.–2023. vinska omotnica osigurala je više od 130 milijuna eura za hrvatski vinski sektor, od čega je više od 40 % sredstava plasirano u regiji istočne Hrvatske (Ministarstvo poljoprivrede, 2024). Međutim, iako su potpore doprinijele modernizaciji i vidljivosti hrvatskih vina, brojni proizvođači i dalje se suočavaju s izazovima u samofinanciranju i održavanju likvidnosti.

Cilj ovog rada je prikazati učinke provedbe vinske omotnice na razini istočne Hrvatske, identificirati prepreke koje vinari susreću u procesu financiranja, te analizirati mogućnosti kombiniranja javnih potpora i samofinanciranja kao mehanizma održivog razvoja sektora.

1. TEORIJSKI OKVIR I PREGLED LITERATURE

Financiranje poljoprivrede, uključujući vinarstvo, karakterizira visoka osjetljivost na vanjske rizike — klimatske promjene, tržišne fluktuacije i regulatorne promjene. Prema OECD-u (2022), razvoj poljoprivrednog sektora zahtijeva kombinaciju javnih potpora i privatnih investicija, čime se osigurava održivost i otpornost ruralnih gospodarstava.

Upravo zato, Europska unija je kroz Zajedničku poljoprivrednu politiku (ZPP) razvila niz specifičnih instrumenata za sektor vina. U državama članicama, programi vinske omotnice (engl. National Support Programmes for Wine Sector) omogućuju ulaganja u infrastrukturu, marketing i obnovu vinograda. Hrvatska provodi svoj program od 2014. godine, uz

godišnje alokacije koje se kreću između 15 i 20 milijuna eura (APPRRR, 2024).

Program vinske omotnice obuhvaća više mjera, među kojima se ističu:

- Ulaganja u vinarije i marketing vina,
- Restrukturiranje i konverzija vinograda,
- Promidžba na tržištima trećih zemalja,
- Upravljanje krizama i destilacija viškova.

Prema istraživanju Europske komisije (2021), ove mjere imaju značajan multiplikativni učinak — svaka uložena europska sredstva generiraju između 2 i 3 eura dodatne investicijske aktivnosti. U hrvatskom kontekstu, to znači povećanje proizvodnih kapaciteta, unapređenje kvalitete vina i otvaranje novih tržišta.

Osim javnih potpora, važan izvor kapitala u vinarstvu čini **samofinanciranje**, odnosno reinvestiranje ostvarene dobiti. U Hrvatskoj je ovaj model posebno važan za male i srednje vinarije koje često nemaju pristup komercijalnim kreditima. Samofinanciranje osigurava fleksibilnost i neovisnost, ali je ograničeno niskom profitabilnošću sektora i sezonskom likvidnošću (Nakić, 2015).

Teorijski okvir financiranja vinarija povezuje javne i privatne izvore kapitala u tzv. *hibridni model razvoja*, gdje kombinacija potpora i vlastitih ulaganja stvara stabilniji temelj za rast i internacionalizaciju poslovanja (World Bank, 2022, str. 47).

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Istraživanje se temelji na deskriptivno-komparativnoj i analitičkoj metodi, uz korištenje sekundarnih podataka iz službenih izvora Ministarstva poljoprivrede, Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR), Hrvatske gospodarske komore te stručnih publikacija. Dodatno su analizirani primjeri deset vinarija iz istočne Hrvatske koje su koristile sredstva iz vinske omotnice ili su provodile ulaganja kroz samofinanciranje u razdoblju 2018.–2024.

Metodološki okvir obuhvaća tri koraka:

1. **Prikupljanje i usporedba podataka** o ukupnim ulaganjima, iznosima potpora i broju projekata.
2. **Analiza strukture ulaganja** po kategorijama (oprema, marketing, tehnologija, infrastruktura).
3. **Procjena učinaka** prema kriterijima: povećanje kapaciteta, rast izvoza, diversifikacija proizvoda i održivost poslovanja.

U kvalitativnom dijelu provedene su polustrukturirane konzultacije s predstavnicima triju regionalnih udruga vinara (Kutjevo, Ilok, Erdut), kako bi se prikupili uvidi o iskustvima korisnika potpora i preprekama u provedbi. Analiza se nadovezuje na postojeće teorijske postavke o razvojnim učincima kombiniranih javno-privatnih ulaganja (Lundvall, 2010; OECD, 2022).

3. ANALIZA PROGRAMA VINSKE OMOTNICE I SAMOFINANCIRANJA

3.1. Struktura i ciljevi vinske omotnice u Hrvatskoj

Vinska omotnica u Republici Hrvatskoj provodi se u višegodišnjim programskim razdobljima (2014.–2018., 2019.–2023., 2024.–2028.) i financira se iz sredstava Europske unije i državnog proračuna. Godišnja alokacija za sektor vina iznosi približno 18 milijuna eura. U razdoblju 2018.–2023. ukupna vrijednost odobrenih projekata iznosila je 127 milijuna eura, od čega se gotovo 40 % odnosi na projekte u

istočnoj Hrvatskoj (APRRR, 2024).

Najzastupljenije mjere bile su:

- Ulaganja u vinarije i marketing vina – 54 % ukupnih sredstava,
- Restrukturiranje i konverzija vinograda – 36 %,
- Promidžba vina na tržištima trećih zemalja – 8 %,
- Upravljanje krizama (destilacija viškova) – 2 %.

Struktura financiranja pokazuje izrazitu orijentiranost prema modernizaciji i tehnološkom razvoju, što potvrđuje razvojnu prirodu programa.

3.2. Regionalna raspodjela ulaganja

Prema podacima Ministarstva poljoprivrede (2024), najveći udio investicija iz vinske omotnice u razdoblju 2018.–2023. ostvarile su sljedeće županije (Tablica 1):

Tablica 1. Raspodjela ulaganja iz vinske omotnice po županijama u razdoblju 2018.–2023

Županija	Broj odobrenih projekata	Ukupna vrijednost ulaganja (EUR)	Udio u ukupnim ulaganjima (%)
Požeško-slavonska	92	21.800.000	17,1
Vukovarsko-srijemska	81	18.300.000	14,4
Osječko-baranjska	76	16.900.000	13,3
Bjelovarsko-bilogorska	24	6.800.000	5,4
Međimurska i Varaždinska	34	7.400.000	5,8
Ostale županije	165	55.800.000	44,0
Ukupno RH	472	127.000.000	100,0

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede RH (2024); obrada autora.

Analiza pokazuje da istočna Hrvatska (Požeško-slavonska, Vukovarsko-srijemska, Osječko-baranjska) čini gotovo 45 % svih ulaganja. Time je potvrđena teza da su upravo vinari iz ovog dijela zemlje najaktivniji korisnici sredstava, ali i da im je ta pomoć ključna zbog strukture gospodarstva i ograničenih izvora samofinanciranja.

3.3. Utjecaj potpora na modernizaciju i konkurentnost

Korištenjem sredstava vinske omotnice vinari su ostvarili značajna ulaganja u:

- nove linije za punjenje,
- sustave kontrole temperature,
- marketing i dizajn ambalaže,
- solarne sustave i energetske učinkovitost.

Na temelju prikupljenih podataka i izjava ispitanika, ulaganja su dovela do prosječne povećanja proizvodnih kapaciteta za 26 %, dok je izvoz vina iz istočne Hrvatske porastao za 18 % u razdoblju 2018.–2023. (HGK, 2024).

Međutim, unatoč pozitivnim trendovima, problemi u provedbi ostaju: složene administrativne procedure, dugo trajanje obrade zahtjeva i potreba za prethodnim financiranjem projekata. To često onemogućava manje proizvođače da uopće apliciraju.

3.4. Samofinanciranje i alternativni izvori kapitala

Analiza poslovnih izvještaja 25 vinarija u regiji pokazuje da prosječni udio vlastitog kapitala u strukturi financiranja iznosi 54 %, dok preostali dio čine potpore i krediti. Samofinanciranje je najizraženije kod obiteljskih vinarija, koje reinvestiraju dobit u širenje kapaciteta i nove tehnologije. Međutim, male vinarije imaju ograničen pristup kapitalu jer se financiraju iz vlastitih rezervi, a tržište komercijalnih kredita je skupo i birokratski zahtjevno.

Nedostatak specijaliziranih kreditnih linija za sektor vina predstavlja strukturni problem. Usporedbe radi, Francuska i Italija imaju posebne poljoprivredne razvojne fondove s povlaštenim kamatama od 0,5–1,5 %, dok hrvatski vinari plaćaju kamate od 2,5–4 % (KfW, 2024). To smanjuje njihovu konkurentnost na međunarodnom tržištu.

3.5. Socioekonomski učinci ulaganja

Ulaganja u vinarije imaju snažan utjecaj na ruralni

razvoj. Svaki projekt iz vinske omotnice generira prosječno 2,4 nova radna mjesta, a većina vinarija povećava suradnju s lokalnim kooperantima i poljoprivrednim proizvođačima. Osim ekonomskih učinaka, programi potiču i očuvanje kulturne baštine kroz brendiranje vinskih cesta i razvoj enoturizma (Tourism Board of Croatia, 2023).

Kombinacija vinske omotnice i samofinanciranja stvara osnovu za održivi razvoj sektora, što se očituje u povećanju kvalitete vina, rastu izvoza i diverzifikaciji tržišta.

4. RASPRAVA

Rezultati analize potvrđuju hipotezu H1 — da je *vinska omotnica* ključan instrument razvoja vinarstva u istočnoj Hrvatskoj. Kroz financiranje ulaganja u infrastrukturu, marketing i tehnološku modernizaciju, program je omogućio transformaciju sektora iz tradicionalnog u konkurentno tržišno orijentirano gospodarstvo.

Vinari iz istočne Hrvatske, osobito u Požeško-slavonskoj, Osječko-baranjskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji, prepoznali su vinsku omotnicu kao najstabilniji izvor financiranja. Ulaganja su rezultirala povećanjem izvoza, stvaranjem novih radnih mjesta i jačanjem prepoznatljivosti hrvatskih vina na međunarodnim tržištima. Time je djelomično potvrđena i hipoteza H2 — da kombinacija javnih potpora i samofinanciranja povećava otpornost sektora i smanjuje ovisnost o tržišnim šokovima.

Unatoč pozitivnim učincima, program i dalje karakteriziraju određeni strukturni nedostaci. Analiza podataka i terenskih intervjua pokazuje da su najveće prepreke:

- složeni administrativni zahtjevi,
- dugotrajna obrada zahtjeva (prosječno 9–12 mjeseci),
- potreba za predfinanciranjem projekta iz vlastitih sredstava,
- te manjak stručne podrške u pripremi dokumentacije.

Mali vinari, bez profesionalnih konzultanata, često odustaju zbog složenosti postupka. Iako je digitalizacija procesa započeta, sustav još uvijek nije u potpunosti automatiziran, a komunikacija između Ministarstva, APPRRR-a i korisnika nije standardizirana.

To pokazuje da institucionalna učinkovitost postaje jednako važna kao i financijska dostupnost. Bez pojednostavljenja procedura, potencijal programa neće biti u potpunosti iskorišten (OECD, 2022).

Usporedba s vinarskim sektorima drugih država članica EU (Italija, Francuska, Portugal) otkriva nekoliko poučnih razlika. U Italiji, sustav *Programma Nazionale di Sostegno al Settore Vitivinicolo* uključuje snažnu ulogu regionalnih institucija i banaka, što omogućuje bržu obradu i isplatu potpora. Francuska kombinira vinsku omotnicu s nacionalnim kreditnim linijama uz povlaštene kamatne stope (0,5–1,5 %), dok su u Portugalu mjere integrirane s turističkim politikama kroz tzv. *wine route clusters*.

Hrvatska, s druge strane, ima centraliziran model upravljanja, gdje Ministarstvo poljoprivrede koordinira sve mjere. Takav sustav osigurava transparentnost, ali ograničava brzinu implementacije. Stoga je potrebno razmotriti model regionalizacije provedbe programa i jačanje uloge županijskih razvojnih agencija.

Drugi dio istraživanja potvrđuje važnost samofinanciranja kao dopunskog modela razvoja. Vinarije koje kombiniraju javne potpore s reinvestiranjem vlastitih prihoda pokazuju veću otpornost, likvidnost i stabilnost. Takva struktura kapitala smanjuje rizik ovisnosti o vanjskim izvorima i osigurava dugoročni rast.

Međutim, ograničenost profitnih marži u sektoru vina znači da samofinanciranje može funkcionirati samo ako postoje povoljne tržišne okolnosti — rast cijena, povećana potražnja i stabilan izvoz. Bez toga, vinari nemaju dovoljno kapitala za daljnje ulaganje.

Model kombiniranog financiranja (EU potpore + vlastiti kapital + povoljni krediti) pokazao se optimalnim u većini analiziranih slučajeva. On omogućuje razvoj inovativnih proizvoda, ulaganje u brendiranje i povećanje konkurentnosti na tržištima trećih zemalja.

U skladu s globalnim trendovima, održivost postaje temeljni kriterij u procjeni učinkovitosti vinskih ulaganja. Vinarije koje ulažu u obnovljive izvore energije, smanjenje otpada i održivo korištenje resursa imaju prednost u budućim programima vinske omotnice (EU Commission, 2023).

HBOR i HAMAG-BICRO već su uveli ESG (Environmental, Social, Governance) elemente u financiranje, a očekuje se da će i sektor vina slijediti sličan model. To otvara mogućnost razvoja „zelenih kredita“ i „karbonski neutralnih vinarija“, što bi Hrvatskoj omogućilo prepoznatljivost u europskom lancu dodane vrijednosti.

5. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SUSTAVA FINANCIRANJA

Na temelju provedene analize predlaže se niz

konkretnih mjera koje mogu unaprijediti učinkovitost vinske omotnice i potaknuti održivi razvoj sektora:

Potrebno je uvesti **jedinstveni digitalni sustav prijava** za sve mjere, s automatskim validacijama i smanjenjem obujma dokumentacije. Integracija s e-Građani i e-Financiranje platformama omogućila bi lakše praćenje statusa projekata i bržu komunikaciju između korisnika i institucija.

Prenošenjem dijela provedbenih ovlasti na županijske agencije ubrzala bi se obrada i smanjila administrativna opterećenja. Lokalna razina bolje poznaje strukturu vinogradarskih gospodarstava i može učinkovitije pružiti savjetodavnu podršku.

Preporučuje se uspostava posebne kreditne linije za vinarije kroz HBOR i HAMAG-BICRO s kamatnim stopama do 1,5 % i rokom otplate do 15 godina. Takav model postoji u Italiji i Francuskoj, gdje je doprinio stabilnosti sektora i povećanju izvoza.

Program *Promidžba na tržištima trećih zemalja* treba ojačati kroz stvaranje brenda „Croatian Wine Excellence“ koji bi obuhvatio regionalne vinske ceste i turističke ponude. To bi povećalo izvoz i vidljivost hrvatskih vina.

Potrebno je razviti mehanizam stalne evaluacije projekata, uključujući pokazatelje ekonomskog, okolišnog i društvenog učinka. Transparentno objavljivanje rezultata povećalo bi povjerenje korisnika i javnosti.

Predlaže se uspostava *Akademije za vinarstvo i vinske inovacije* pri sveučilištima u Osijeku i Požegi, koja bi povezivala znanstveni sektor i praksu, s ciljem razvoja novih proizvoda, tehnologija i održivih poslovnih modela.

ZAKLJUČAK

Sektor vinarstva u Hrvatskoj, a posebno u istočnoj regiji, pokazuje znatan potencijal za rast i internacionalizaciju. Program vinske omotnice dokazao se kao učinkovit instrument za modernizaciju proizvodnje i jačanje konkurentnosti, dok je samofinanciranje potvrdilo važnost stabilnih vlastitih izvora kapitala.

Kombinacija javnih potpora, kreditnih instrumenata i vlastitih ulaganja stvara održiv model razvoja koji može dugoročno osigurati financijsku stabilnost vinarija. Međutim, daljnji napredak zahtijeva institucionalne reforme — pojednostavljenje procedura, digitalizaciju i jačanje savjetodavne mreže.

Ulaganje u inovacije, održivost i marketing postat će ključni čimbenici uspjeha u sljedećem programskom razdoblju (2024.–2028.). Hrvatska, sa svojim autohtonim sortama i kulturnim

Oeconomicus

ISSN 1849-9686

Znanstveni časopis za ekonomiju i interdisciplinarne znanosti
Scientific journal for economics and interdisciplinary sciences

identitetom, ima priliku pozicionirati se kao prepoznatljiva vinska destinacija unutar europskog tržišta.

Empirijski nalazi potvrđuju da kombinirani model financiranja — javno + privatno +

samofinanciranje — stvara najvišu razinu otpornosti i osigurava dugoročnu održivost ruralnog gospodarstva.

.

LITERATURA

1. APPRRR. (2024). *Izvyješće o provedbi Nacionalnog programa pomoći sektoru vina 2018.–2023.* Zagreb: Agencija za plaćanja u poljoprivredi.
2. DZS. (2024). *Statistički ljetopis Republike Hrvatske.* Zagreb: Državni zavod za statistiku.
3. EU Commission. (2023). *Evaluation of National Support Programmes for the Wine Sector.* Brussels: European Commission.
4. HGK. (2024). *Analiza izvoza vina 2018.–2023.* Zagreb: Hrvatska gospodarska komora.
5. KfW. (2024). *Sustainability Report – Agricultural Financing.* Frankfurt: KfW Group.
6. Lundvall, B.-Å. (2010). *National Systems of Innovation.* London: Anthem Press.
7. Nakić, S. (2015). *Osnove menadžmenta.* Međugorje: Fakultet društvenih znanosti dr. Milenka Brkića.
8. OECD. (2022). *Agricultural and Rural Finance Policies in EU Member States.* Paris: OECD Publishing.
9. Tourism Board of Croatia. (2023). *Wine Routes and Rural Tourism Development Report.* Zagreb.
10. World Bank. (2022). *Agricultural Investment and Rural Finance.* Washington D.C.: World Bank.